

**Quaestio medica ... Sub hac verborum serie. An febris ab obstructionibus?
... / [Gaetano Azzopardi].**

Contributors

Azzopardi, Gaetano.
Rideux, Pierre, 1674-1750.
Ecole de médecine de Montpellier.

Publication/Creation

Monspeli : Apud Joannem Martel, 1730.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/cuhmzx49>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.



Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>



52869/10

AZZOPARDI, G. G.
C

Supp/P (e)

QUÆSTIO MEDICA.

PRO PRIMA APOLLINARI LAUREA CONSEQUENDA,

PRÆSIDE

ILLUSTRISSIMO VIRO D.D. PETRO RIDEUX

Regis Consiliario & Medico, in Almâ Monspeliensium Medicorum Academiâ Professore Regio dignissimo, & Societatis Regiæ Scientiarum Socio meritissimo.

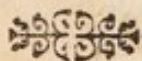
Sub hac Verborum Serie.

AN

FEBRIS AB OBSTRUCTIONIBUS?

QUAM DEO DUCE ET AUSPICE DEIPARA

Propugnabit in Augustissimo Monspeliensi Apollinis Fano, ab horâ octavâ ad meridiem usque, die mensis Novembris, anni 1730. JOSEPHUS CAJETANUS AZZOPARDUS ex Civitate Valettâ apud Melitenses, Artium Liberalium Magister, jamdudum Medicinæ Alumnus, & Universitatis Consiliarius.



MONSPELII,

Apud JOANNEM MARTEL, Regis & Universitatis
Typographum Ordinarium. 1730.

DISPUTATURI.

PROFESSORES REGII.

18332
R. D. Franciscus Chicoyneau, *Cancellarius
et) Judex.*

R. D. Joannes Bezac, *Decanus.*

R. D. Petrus Chirac, *Serenissimi Aurelianen-
sium Ducis Archiater.*

R. D. Antonius Deidier, *Sancti Michaëlis
Eques.*

R. D. Antonius Magnol.

R. D. Joannes Astruc.

R. D. Henricus Haguenot.

R. D. Jacobus Lazerme.

R. D. Franciscus Chichoyneau, *Filius, Pa-
tris Coadjutor.*

R. D. Gerardus Fitz-Gerald.

DOCTORES ORDINARII.

M. Hugo Gourraigne.

M. Nicolaus Fournier.

M. Antonius Ferren.

M. Andreas Cantwell.









EXCELLENTISSIMO DOMINO
F. D. ANTONIO MANOEL
DE VILHENA,
SACRÆ DOMUS HOSPITALIS
SANTCI JOANNIS HIEROSOLYMITANI
ET MILITARIS ORDINIS
SANCTI SEPULCHRI DOMINICI
MAGNO MAGISTRO;
NEC-NON
INSULARUM MELITÆ ET GAUDISII
PRINCIPI SERENISSIMO.

EN tandem, SERENISSIME PRIN-
CEPS, Pedes effert è Tenebris parvus
iste atque incultus Libellus, quem ad Typum

paratum cum inspicerem , in eoque viderem ,
quam tenui Ingenii Filo contextus foret , quam
parum firmus , quamque mancus incederet ,
eum novo quodam Praesidio erigendum putavi.
Nec aliud quidquam stabile magis , ~~et~~ firmum
deprehendi , quàm si in Publicum prodiret Tuo
Nomine insignitus : Ideòque hunc ego ei Me-
cœnatem hodie eligerem , à Quo possem ipse il-
lustrari ; Cui qualemcumque hujusce Laboris
mei primum Fructum , prorsus acceptum re-
ferrem ; Cujus denique licet expertus jamdu-
dum Benevolentiam , mihi non conciliarem mo-
dò , sed ~~et~~ assererem in perpetuum : Nec mihi
tantummodò , sed & Parenti meo charissimo ,
qui ab Initio Tui felicissimi Principatûs , ad
nobile Proto-Medici Munus , in totis Melitæ
& Gaudisii Insulis , pro tuâ in eum maximâ
Benignitate promoveri voluisti.

Hæsi , non diffiteor , aliquandiù ad tantæ
CELSITUDINIS Aditum cunctabundus , dum
Exiguitatem Muneris ex meâ Tenuitate magis ,
quàm ex PRINCIPIS Facilitate metirer. Sed
quem Amplitudinis Reverentia deterrebat , Fi-
ducia Patrocinii revocavit. Nimirum hanc
mihi Spem suavissimam , firmissimamque inje-
cit Humanitas Tua , PRINCEPS SERENIS-
SIME,

SIME, futurum certè, ut quemadmodum magnus ille olim Persarum Domitor Alexander, pauculas Aquæ Guttas Sibi ab uno ex Militibus suis oblatas, grato excepit Animo; ita & Tu hunc quantumvis exiguum Ingenii mei Fæctum non dedigneris: Scilicet non indignum te arbitraris, si Te ita dimittis, Qui probe nosti, à nullo periculo, ut ille aiebat, Fortunam Principum longius abesse, quàm ab Humilitate; & cui nihil ad augendum Fastigium superest, hunc uno Modo crescere posse, si se ipse submittat securus Magnitudinis suæ.

Suasit ergo, ut vides, *PRINCEPS SERENISSIME*, suasit Laudis Cupiditas, suasit etiam Ratio proprii Commodi Tuum ambire Patrocinium; quòd nullum ad securitatem firmius, vel ad Splendorem nancisci poteram gloriosius, & certè quòcumque Oculi incidant, ea in Te, atque in Domo Tuâ occurrunt, quæ mihi Decus ac Præsidium afferunt aut pollicentur. Otiosum tamen sit commemorare hoc Loco vetustissimi Generis Tui Claritatem; nisi fortè inveniri quispiam Homo novus possit, cui nota non sit, quæ in ipsis Historiæ Monumentis inscripta manet longissima Avorum Tuorum Series. De Te

etiam de quo prædicari plurima possunt & maxima, nihil jam pridem prædicandum Fama reliquit.

At vero cui non occurrunt modò in ipsa Nominis Tui Appellatione, cui inquam non occurrunt, tum Lusitania, tum Hispaniarum Reges, FERDINANDI III. Cognomine SANCTI CASTELLÆ REGIS Nepotes, à quibus præclaram ducis Originem; cui non se offerunt Heroes sexcenti, quos è Sinu suo protulit quondam, & quotidie profert Familia Tua, alios Insulis venerandos, alios Bello & Armis terribiles, alios denique Pietate suâ adeò insignes, ut Cœlitum Numero adscribi jam meruerint: At cui non occurrit præ ceteris omnibus, magnum illum Belli Ducem loquor Patrem Tuum Illustrissimum DON SANCIVM MANOELEM DE VILHENA, COMITEM VILLÆFLORÆ, Cujus Animi Fortitudinem experta olim, nunc etiam prædicat Lusitania universa? Sed quid Avos memorem, ubi in Te uno, omnes vigent, florentque Avorum Tuorum Virtutes! Nec mirum sanè si floreat; hoc enim habet inclytus Sanguis, ut cum Nobilitatem tribuit excelsos quoque Animos ingeneret,

qui ad præclara quæque stimulent & accendant.
Hinc bellica illa ac Martortia Virtus Tua, quâ
dum Prælia parares, sublimis in Equo, Mar-
tique similis, terribiles undique vel Hostibus
Minas spargebas, vel Tuorum Militum Ani-
mos irasque inflammabas; quâ in Præliis Turcas
sæpius insequens, sæpius fregisti, fudisti, profli-
gasti; tantâque, sed novâ perculisti Formidine, ut

Jam Lucri securus ovet Mercator, & audax
Tentet Iter; nec jam metuat, ne fortè Sabæâ
Merce gravem rapiat Prædo: Secat Oequora certus
Conjugium optatum, dulcesque revifere natos.

quâ in obsessas Urbes, PER EVERSA
MOENIA, Victor atque triumphans,
erumpere plerumque visus es; quâ deni-
que, ut paucis complectar omnia, tam multa,
tamque præclara Facinora edidisti, ut existima-
verit Ordo nobilissimus, non minus Æquitatis
sue fore quam Utilitatis, si in tantâ maximo-
rum Hominum Copiâ, Te ex omnibus unum,
universi Ordinis PRINCIPEM eligeret.
Cujus certè Facti æquitatem ac Sapientiam pro-
bant non Tua duntaxat in Bello præclare gesta,
sed egregii etiam Mores Tui, in quotidiano Vi-
tæ civilis Usu. Talis enim es, PRINCEPS

SERENISSIME, ut Nihil Præstantia Ingenii de Modestiâ, Nihil Fortuna de Humanitate, Nihil fœlicitas de Amicitia Fide & Constantiâ detrahat. Imò hæc maxima Tua Laus est quòd Fortuna illa ac Fœlicitas, non omni modo Invidia careat apud Te, sed jucunda quoque & grata omnibus sit: Scilicet cum Fœlicitatem illam & Natalium Splendor, & Virtus propria Tuam fecissent, Tu communem omnium Fœlicitatem regiâ quâdam Munificentiâ effecisti. Hanc nimirum suam arbitrantur, putantque ad se se pertinere, tum Populus, cujus Commodis studes; tum Familiæ, quos Tuâ frui Prosperitate vis; tum Clientes, quos numquam sinis abire Beneficiorum Tuorum omnino expertes. Quâ Ratione agendi regales ostendis Animos, Decusque illud maximum posse de omnibus bene mereri. Quod ad Viros Principes præcipuè spectat, non tibi tantum vindicare visus es, sed majus quoque in Te quodammodo effecisse. Neque enim Principes omnes seu nolint, seu nesciant quæ possunt, omnia aliis tribuunt. Tu vero quæ omnia potes, omnibus eximiâ quâdam Benignitate largiris.

Verum quid in Te meis Laudibus exornando

do diutiùs immorer? Sat profectò Laudum
habet Ille, qui meruit laudari ab omnibus,
Cujusque tam præclaram mentionem facturi
sunt Annales, non Lusitania tantùm, aut
Melitæ nostræ, sed Italiæ, sed quam latè pa-
tet in utroque Hemisphærio, Hispaniæ univer-
sæ. Taceat igitur quidquid præconium est; eter-
na Tua Laus erit, PRINCEPS SERE-
NISSIME, ipsamet Virtus Tua, quæ
eternum Tibi atque immortale Nomen peperit:
Imo pereant Annales illi, qui tam præclaram
Tui Mentionem facturi sunt; pereant Tuo jam
jam pridem posita Nomini Monumenta, non
peribit tamen Tui Nominis Fama, VILHÆNÆ
GENTIS Præstantiam sine Monumentis Pos-
teritas intelliget. Nec erit cur inter reconditiores
Annalium illorum Recessus, quæri Laus Tua
debeat, quæ in ipsâ statim MANOELIS DE
VILHÆNÆ Appellatione se offeret. Nomen
Tuum igitur Posteris, humanissimè exceptum,
diligentèrque custoditum primi secundis, pari
Humanitate parique Studio colendum tradent,
alii deinceps aliis, & Nati Natorum, & qui
nascuntur ab illis.

*Diū nobis interea vive , PRINCEPS
SERENISSIME , qui æternum Posteris
victurus es , vale , &) fave.*

*CELSITUDINIS
TUÆ SERENISSIMÆ,*

*Servo humillimo ,
&) obsequentissimo ,
CAJETANO JOSEPHO
AZZOPARDI.*

*Monspeli, die mensis
Novembris anni 1730.*



SERENISSIMO PRINCIPI,
F. D. ANTONIO MANOEL
DE VILHENA,
SACRÆ RELIGIONIS HIEROSOLYMITANÆ
MAGNO MAGISTRO, &c.

A R M A inter sæva, & squalientes cædibus agros
Si quisquam Musis pateat locus, aspice, Princeps,
Quæ, tua turba, tibi nullo munuscula cultu
Aggredimur, curasque humiles, bella, aspera bella,
Flammæque armorum, confusaque stragis imago
Interea abscedant, torvam, ô Dux inclyte, pompam
Pelle animo, & penitens totum abjice pectore Martem.

Jamque mihi videor redeuntem cernere Pacem,
Egregiam formæ Divam, Nymphasque Sorores
Rursus in antiquas sedes, desertaque bello
Regna revertentes, pollutaque sanguine rura:
Floramque, Cereremque, Voluptatemque sequentem;
Omnes germanas, omnes læta arva colentes.
Inter quas nostræ, non ultima turba Camænæ
Ordine procedunt æquo, pariterque videntur
Voce loqui, pariter vocales tangere chordas,
Et trahere admirans nemus, & dare quercubus aures.

Namque canunt, ut post longi discrimina belli;
Turcarum immanes animos, atque aspera corda
Fregere indomiti Heroes, quos inclyta ferro
Assuevit Melita, atque adversum misit in hostem,
Sublimes Animas, & nomina dedita famæ.
Carminibus nunc his Hunniades, funestaque Turcis
Virtus; nunc animi ingentes, & cognita bello
Scanderbeggiacæ memoratur gloria dextræ:
Ambo pares virtute, ambo præstantibus armis
Egregii, paribusque insignes ambo triumphis.
Atque hic Heroum decora, & genus omne tuorum
Describant Musæ, cantuque morentur in isto,
Quique olim illustres, & quos præsentior ornat
Fama hodiè, frondetque recens in vertice Laurus.
Illa horum Melita auspiciis, & vindice ferro
Flectere non humiles Populos, & finibus istis
Frustrà indignantem poterat defendere Turcam,
Et regere Imperio, atque iris imponere morem.
Nonne vides, versâ crescentis imagine Lunæ,
Cedere turbatas acies? ut sanguine rivos
Crescere, ut insuetam miraris surgere messem
Luxurie immodicâ, & sæcundos stragibus agros!
Tuque adeò, haud tantis unquam Majoribus impar;
Dum famam Heroum simul, & miraris & imples,
His etiam, his porro victor celebrabere Musis,
Ne dubita, ne fortè tibi nil prodiga virtus
Majorum paribus vincendum liquerit armis.
Ecce triumphorum optanti tibi nascitur ingens
Rursus materies. Iterùm fatalia bella
Ante oculos, iterùm vesani Martis imago
Panditur: Ipsa mihi rursus Pax pulsa recedit,
Et plusquam videor jaculorum audire susurrus.
Ipsam inter medios quin te, Celsissime Princeps,
Sublimem in curru, & cinctum flagrantibus armis
Cernere erit. Nunc Hunniades, nunc maximus Heros
Scanderbeggus adest animo, accenditque volentem
Virtute immodicâ, & venientis imagine famæ.

I, sequere, ô decus, ô sæcli spes altera nostri,
Egregios animi impulsus, & debita fatis
Bella tuis. Et jam juvat ire per aspera Thracum
Regna gelu, & tristi pallentes frigore Campos;
Jam rapidum Euphraten, frustra impatientibus undis;
Legibus impones; jam Seras & ultima Bactra
Subjicies, galeisque bibes victricibus Indum.
Scilicet adversum, sæva inter prælia, Martem
Dum fugit, & notum luctu pallescit ad ensen,
Et non degenerem agnoscit gens perfida dextram;
Nos humili pacis studio, nemora inter & amnes,
Quærimus occultam Naturam, oculisque remotos
Rerum ortus, Sanctos ausi recludere fontes.
Unde graves morbi; quæ pestibus extet origo.
Nec non & quæ causa latentem accendere febrem
Incipiat, penitusque ignes infundere venis.
Qualis ubi ambiguus primùm neglecta favilla
Viribus it, sylvâ Pastor quam liquit in altâ,
Languida, cunctanti similis, repensque per herbam
Pœnè nihil, tacitos furtim sibi colligit ignes.
Verùm ubi jam vires animamque accepit eundo,
Sicca inter folia, & ramos elapsa per altos,
Ardet, inexpletum flagrans, Cœlumque, diemque
Involvit fumo. Flammis nemora alta relucet,
Et penitus cadit in cineres Jovis aspera sylva.



QUÆSTIO MEDICA

AN FEBRIS AB OBSTRUCTIONIBUS?

PROOEMIUM.

FEBREM cum Bellini dividimus in Continuum & Intermittentem, singulas Februm species complectentes. Hæc per intervalla, illa indefinenter ægrum affligit. Continua, vel Continens est, quæ non uno pergens tenore, sua habet Exacerbationis & Remissionis tempora, vel Continua propriè dicta, ab initio ad finem ubique æquabilis, vel saltè sine Symptomatum Exacerbatione & Remissione periodica.

In hæc utrâque classe, sicuti & Intermitten-

tium , plurimæ apud Authores enumerantur species diversæ; quarum omnium licet Obstructionem causam esse semper principalem , magisque universalem credamus, ne solitos quæstionum Academicarum limites transgrediamur , hic unius Continuæ probandam suscipimus.

Nequè tamen suscipimus explicandam Hecticam , cujus causas conabimur alibi enucleare.

Argumenta suppeditabunt. 1°. Rei ipsius natura. 2°. Facilis ex indè Symptomatum explicatio. 3°. Observata varia. 4°. Aliarum opinionum refutatio. 5°. Medicamentorum Febribus hisce curandis dicatorum operationes & effectus. Undè patet opusculum in quinque capita distribuendum.



CAPUT PRIMUM.

ARGUMENTA ex Naturâ Febris desumpta.

CONSENTIUNT Recentiores naturam Febris sitam esse in accelerato Sanguinis circuitu , frequentiam pulsûs , & calorem præternaturalia inducente. Cujus causa proxima est frequen-

3

tior , validiorquè Cordis contractio , à majori influxu fluidi nervosi , & frequentiori Sanguinis ad Cor appulsu. Quæ Obstructiones necessario consecutura evincemus, postquam ab iis Sanguinis massam adaugeri demonstraverimus.

ARTICULUS PRIMUS.

*Positis Obstructionibus , augetur Sanguinis
Quantitas.*

Omnia vasa Corporis humani, exceptis Intestinis, Lacteisquè, possunt considerari ut unus cylinder. Vasa obstructa ut alter cylinder, priore minor. Suppositâ igitur posterioris obstructione, prior totâ posterioris capacitate imminuendus concipitur, eandem tamen fluidi quantitatem, ac totalis cylinder transmissurus; majorem scilicet, quam ipse hic cylinder partialis in statu naturali transmitteret. Quod idem est ac si per vasa, nullibi Corporis obstructa, nullam mutationem aliundè passa, major fluidi moles propelleretur.

Supponamus etenim vasa obstructa sese habere ad summam vasorum Corporis, triginta sanguinis libras continentium ut 1. ad 3. Constat idem esse, ac si vasis omnibus liberis, pristinae quantitati quindecim libræ adderentur, cum 2 : 30 :: 3 : 45. Q. E. D.

ARTICULUS SECUNDUS.

Positis obstructionibus, Sanguinis ad Cor Appulsus frequentior est.

Auctâ Sanguinis massâ, 1°. Singularum fluidi, in vasis singulis, columnarum diameter crescit, decrescitque superficies; juxtâ quam fit affricus & motus communicatio: Cumquè corpora de solâ velocitate (nam de mole nequeunt) communicant minor erit velocitatis deperditio. Quod idem est, cæteris eodem, ac antea, statu manentibus, ac si augeretur.

2°. Vasa magis pressa, magis distracta, majori se restitunt energiâ, (cùm omne corpus compressum sese restituat eâdem vi, quâ compressum fuit) majori impetu in humores impetunt, majori vi antèriùs propellunt, motum projectilem augent, hoc est, velocitatem.

Nequè dicas progressivum Sanguinis motum, solis capillamentis arteriosis celerem, venoso trunco nullatenùs acceleratum, pari passu moveri, ac si nulla foret Obstructio. Etenim si centum capillamenta, ex quibus quinquaginta supponuntur obstrui, ejusdem dentur capacitatis, itâ ut quodlibet capillamentum liberum, duplò majorem fluidi quantitatem continuò subeuntem, duplò majori celeritate transmittat; quis crederet periturum totum velocitatis incrementum in trunco venoso? Videretur potiùs eam fore duplo majorem, quam si nulla foret

foret Obstructio ; cum receptaculum hoc commune tot numero jam supponuntur particulæ ingredi duplò velociùs actæ.

Quod sequenti exemplo videtur posse probari. Sit Flumen suis inclusum undiquè aggeribus , Lacum inter & quinquaginta rivulos æquales , suis pariter aggeribus datos intermediis. Supponamus aquam dein ità distribui , ut quæ per duos antea , jam per unum rivulum in Flumen decurrat. Concipitur totum Flumen agitandum , commovendum , majorique velocitate ad Lacum deferendum , ut ex innatantibus corporibus patebit.

Sed ut extrà omne dubium res ponatur. Supponamus decurrentis per quodlibet ex centum capillamentis liberis , fluidi molem ut unum velocitate ut unum exprimi in truncum venosum : Erit in statu naturali motus ut centum , i. e. velocitas ut unum in trunco venoso.

Positâ Obstructione quodlibet ex quinquaginta capillamentis , liberis manentibus , molem ut duo , velocitate ut duo ager in truncum venosum.

Undè sequitur , salientis , ex singulis quinquaginta capillamentis , fluidi motum esse ut quatuor ; qui numerus si multiplicetur per quinquaginta , habebis 200 . summam motûs in initio trunci venosi : Cumque moles eadem prorsus supponatur , ac in statu naturali , erit velocitas necessariò major , nimirum ut duo Q. E. D.

Præterea velocitas pendet à pressione unius particulæ in aliam. Fluidi verò intrà truncum venosum partes premuntur immediatè à partibus fluidi in quinquaginta capillamentis liberis contenti. Un-

dè qui hujus motum accelerari concedit, illius paritèr velocitatem adaugeri haud poterit negare.

3°. Obstructis capillaribus, reducitur Sanguis ad Cor per breviores vias, per alia scilicèt capillaria, minùs remota à Corde, tùm quoad originem à trunco arterioso, tùm quoad insertionem in truncum venosum. Ergo etiamsi Sanguinis velocitas haudquaquam augeatur, debet tamen citiùs ad Cor reduci.

4°. Imò licèt spatium, positis Obstructionibus, æquale fuerit spatio, quod Sanguis antea percurrerat, debet tamen citiùs ad Cor reduci. Quod sic demonstro.

1°. Concipiatur spatium illud totale à Ventriculo sinistro ad Ventriculum usque Cordis dextrum trifariam dividi. Sit prima illius portio à Ventriculo sinistro ad initia Arteriolarum, quas cogitur Sanguis subire, qui per obstructa capillaria antea proolvebatur. Sit secunda illius portio ab initio harumce Arteriolarum, ad ingressum usque trunci venosi. Sit tertia portio à trunco venoso ad Cor dextrum.

2°. Permitto Sanguinem positis Obstructionibus eâdem moveri velocitate in prima spatii portione, ac in statu naturali, h: e: ac si nulla foret Obstructio. Permitto paritèr esse eandem velocitatem Sanguinis in tertia spatii portione, h: e: in trunco venoso, ac in statu naturali. Qui rejiciunt opinionem nostram, ipsi concedunt majorem esse Sanguinis velocitatem in secunda spatii portione, h: e: in Arteriolis liberis. Ergò minùs absolutè tempus insumitur in percurrendo spatio totali.

ARTICULUS TERTIUS.

*Positis Obstructionibus, influxus Spirituum
major est & frequentior.*

Spiritus, humorum Corporis humani omnium pars subtilissima, in Cerebro, mirificâ corticis fabricâ, præparati, secernuntur à tenuissimo, purissimo, mobilissimo Sanguine arterioso, vi Cordis propinqui huc appulso. Horum quantitatem, in composita ratione quantitatis Sanguinis, celeritatis quâ rapitur, & aperturæ vasorum secretoriorum directâ, & visciditatis Sanguinis reciprocâ, esse demonstravit clarissimus Wainringht de Secret. prop. 17^a. & sequentibus. Positis autem Obstructionibus, augetur Sanguinis quantitas ex Articul. 1^o. augetur celeritas ex Articul. 2^o. in quorum compositâ ratione erunt secretoriorum orificia; & adauctâ celeritate humorum, fluxiliores evadent necessario, impingentibus in se sæpiùs & majori energiâ particulis, hincque in minores moleculas divisas.

Accedit quòd Sanguinis tenuissima, mobilissima & maximè defœcata portio ad Cerebrum semper appellat.

Undè positis Obstructionibus, sequitur majorem fore Spirituum copiam, consequentèr uberiorem imò & celeriorè influxum.

Quod si factæ Obstructiones, liberum in obstruc-

tas partes Spirituum influxum prohibeant, majori copiâ fluent ad alias partes, & proindè ad Cor.

Arteriæ tandèm, Cerebri medullam circumrepentes, Fibrisque vicinæ, præter solitum distentæ, frequentius solito & validius micabunt, partes has potentiùs, sæpiùsque prement; undè major, validior, frequentior contenti fluidi expressio.



CAPUT SECUNDUM.

Symptomatum Explicatio.

I.

PULSUS validus est, quòd auctâ in Arteriis Sanguinis quantitate, sicuti & velocitate, crescit lateralis pressio; harum autèm parietes distractiles sunt, ergò majori vi extrorsum lati, majorem in appositum digitum ictum faciunt. Accedit validior Cordis contractio propter rationes superius stabilitas.

II.

Contractum Cor in appensas Arterias se exonerat, exprimitque contentum Sanguinem. Hæ repletæ antea, dilatantur, & micant. Undè Arteriarum diastole eandem habet frequentiam, vel quod idem est, toties intrâ idem tempus fit ac Cordis systole, cui est synchrona.

III.

III.

Intensus adest calor hisce de causis. 1°. Quod majori Sanguinis quantitate, majori pariter velocitate provolutâ per vasa libera, major sit motus quantitas, & actio fluidorum in solida, horumque reactio in illa augeatur. 2°. Propter auctam humorum quantitatem, nullâ habitâ auctæ velocitatis ratione. Supponamus enim cuilibet Sanguinis particulæ, eundem ac antea caloris gradum inesse; cum jam plures in qualibet parte (exceptis obstructis) reperiuntur, major est necessario calor. Uti fit dum radii solares ope speculi ustorii congregantur. 3°. Ratione Obstructionum præpeditur transpiratio, & retinetur, ut ita dicam, calor intra Corpus, uti accidit in Mania; imò adaugetur.

IV.

Ab intenso calore crispantur fibræ, constringuntur Glandularum orificia, difflantur attenuatæ particulæ aqueæ, Saliva parcior, spissiorque secernitur. Adde quod humores celerius acti, eâ ferantur celeritate, supra colatoriorum ostiola, ut ingredi nequeant; vel eorum particulæ susque deque actæ ita sibi confundantur, ut secretoriorum ostiolis, eæ sæpius offerantur, applicentur, quarum sphæra secretoriorum diametro major est. Docuere enim Jugulares ligatæ uberiores fecerni Salivæ copiam, Sanguine lentius per vicinas Glandulis salivalibus partes moto. Hinc Faucium ariditas, Sitis & Linguae asperitas.

V.

Contractum jam frequentius validiusque Cor,

Sanguinem majori vi, sæpius intra datum tempus, & forsan majori quantitate, in Arteriam pulmonalem emitit. Hæc in innumeros divisa ramos, Tracheæ ramis applicatos, Lobulorum interstitia replentes, spatiaque inter cellulas aëreas media, cellulosa dicta occupantes, ultimis ramis, rete quoddam sat densum cum ultimis congeneris Venæ ramis conficientibus, Vesicularum superficiem ambiens, coronans, ubique distenditur, vicinasque partes, Bronchia scilicet, & Vesiculas comprimit & angustat, quas minor copia aëris subit. Undè Respiratio difficilis. Hinc æger mechanicè quasi conans aërem copiosorem insugere; Musculos contrahit. 1°. Scalenos, & quibus erigitur figiturque Cervix, Spinalem, Transversalem & Interspinales colli, Longissimum dorsi & Semispinatum. 2°. Serratos anticos majorem, minoremque & quibus Scapula sursum & retrorsum tracta, immobilis figitur, Trapezium, Rhomboïdem & Levatorem Scapulæ proprium. 3°. Serratum posticum superiorem, forsan & inferiorem. Hinc laboriosa. Aër hoc mechanismo insuctus, subito exprimitur, tùm inflatis novâ Cordis contractione Arteriis, tùm adaucto in musculos expiratorios vitales simul & voluntarios, fluidi nervosi influxu. Hinc fortis, frequensque Expiratio, quam excipiens Inspiratio frequens est sed parva.

VI.

Sanguis majori quantitate, velocitate, & frequentia in vasa propulsus, membranarum Cerebri, Capitisque vasa tenerrima distrahit; hæcque

distraçtio eò est violentior in dura matre & Pericranio, quòd horum Cranio adhærentium vasa, non ex omni æqualitèr parte, sed in unum tantum sensum distendi queant. Hinc fit ut fibræ in latere à Cranio averso, totam permeantis fluidi pressionem patiantur. Undè dolor Capitis acerbus, externus, internusque sequitur.

VII.

Sanguis propter eandem rationem, majori impetu ruit in cœtera Corporis vasa capillaria, non obstructa tantum, verum etiam & libera. Horum tunicis subitanè vi pressis, Nervuli distrahuntur, quod molesta sequitur sensatio, cui anxietatis nomen inditum est. Hæc si in partibus Cordi vicinis v: g: Pulmonibus fiant, perstentque diù, Polyposas concretiones, Inflammationes, Gangrænas, & citam mortem afferunt. Si in Hypochondriis, maximum sensum ægritudinis circà Stomachum. Si in Intestinis, Dysenteriam sæpè læthalem in extremis verò mitiora, faciliùs tolerantur.

VIII.

Vigiliæ adsunt pertinaces. 1°. Quod ratione Anxietatum, & caloris intensi, situm sæpiùs mutet æger, doloris levandi causâ. 2°. Quòd auctâ Sanguinis quantitate, magna adsit Spirituum quantitas, quibus generandis Somnus primariò forsan inservit. 3°. quod sæviant adeò dolores Capitis, ut eam animi tranquillitatem, quæ requiritur, ut somnus obrepat, tollant. 4°. Quod auctâ fluidi Nervorum copiâ, Fibræ Emporii tendantur magis, &

potentiùs oscillent. Undè vividiores Sensationes. Fibrae organorum externorum, facto majori influxu continuo, objectorum impressiones faciliùs recipiant, faciliùsque Cerebro communicent.

I X.

Facilis patet explicatio auctarum in Febris ardentibus virium, quæ cum aliud nihil sint, quàm Musculorum voluntati subjectorum motus, sunt in ratione compositâ quantitatis Sanguinis, & influentis fluidi nervorum, quæ sola cum illæsis Musculis supponit.

X.

Urina tenuis, pellucida, flammea, ex nimia, quâ Sanguis celeritate rapitur deducenda; cum datâ majori velocitate, fluidiores mixti particulae separentur.

XI.

Nec difficilis reddenda ratio Delirii. Tensis enim Fibrillis nerveis, & percipiendi facultate acutiore, ut ita dicam, factâ, vel minimus motus extremo Nervo impressus vividam facit impressionem. Verùm quo vividior impressio, eò major Animæ ad Ideam vel Sensationē excitatam, sive molesta fuerit, sive grata, attentio, & pari ratione ad præteritas quasvis minor. Undè præsentis contemplatione prorsus detenta, eam cum præteritis, quarum levis perceptio superest, vel novis, ad quas nequit sufficienter attendere, non facto prævio examine, conjungit, aut ab illis separat. Hinc Judicia elicit erronea, quæ vocibus expressa, sermonem faciunt inconcinnum. Adde

de quòd adauctâ Sanguinis velocitate , & proindè tandèm , particularum soliditate , micantes Cerebri Arteriæ , vel etiam Nervorum , vividas adeò pariant Fibrillarum Cerebri vibrationes , ac cierent objecta ipsa sensibus externis applicata. Hinc quæ absunt , ut præsentia repræsentantur , excitatâ infinitâ quasi Idearum & Sensationum diversitate ; quibus cùm ægri actiones respondeant , sibi contrariæ fiunt & oppositæ , ægerque delirare judicatur.

XII.

Dictarum Arteriarum subsultus (subsultim enim intrâ Arterias movetur Sanguis) si irregulares fuerint quoad vehementiam , frequentiam , locum , irregulares pariunt fluidi Nervorum influxus alternos. Hinc varii variarum partium motus convulsivi , violentæ scilicèt , invitæ , & repetentes Musculorum contractiones. Idem si validi , regulares , constantes , frequentes sint , constantes pariunt regulares , sed validos influxus. Undè constans , invita , permanensque Musculorum contractio , quam Spasmodum vel Convulsionem dicunt nonnulli.

XIII.

Quod si Sanguis eâ appulerit quantitate , vel velocitate , vel utrâque simul ad Cerebrum , ut dilatatæ Arteriæ Spirituum secretoria angustent , vel medulla undique involuta cortice , compressa , transitu eorundem careat ; relaxantur Fibræ , oriturque Somnus magis , vel minus profundus , pro ratione pressionis.

D.

XIV.

Eadem pressio, si fiat in Nervos cardiacos, vel horum principia, ut vel omninò, vel partim occludatur fluidi Nervorum transitus, subsequitur minor, vel nulla Cordis contractio; donec ea fuerit collecti fluidi quantitas, quæ pressiois impedimentum superet. Undè pulsus inæqualis, intermittens. Præterea Sanguis, avolantibus perpetuò particulis tenuioribus, viscidior factus, ideòque tardiùs per Arterias motus, majorem contrahenti se se Cordi resistantiam affert. Hinc Cor, solitâ cujuslibet influxûs fluidi nervosi copiâ, contrahi nequit; fit ergò contractionis mora, donec adaugatur influentis fluidi quantitas, validiorem & frequentiore contractionem productura.

Quod si allatam resistantiam, influentibus etiam copiosius Spiritibus, Cor nequeat omninò vincere; expressi è Ventriculis Sanguinis portio aliqua, in eos, vel alterutrum (prout resistantia in Pulmonibus, vel reliquo Corpore hæret) repulsa, nec multò minori vi, quam quâ fuit è Ventriculis expressa, Palpitationem cièt, magnâ pulsûs varietate stipatam.

Sin autem in Auriculas, non finitâ earum contractione, retropellatur à Ventriculis angustatis vel obstructis modo quocumque, aliqua Sanguinis in eos ingredientis portio; fiet Palpitatio Auricularum.

Quæritur, 1°. An non Palpitatio Ventriculorum posset pendere à citatiori Sanguinis ad Auriculas appulsu, inde expellendi in Ventriculos, antequam

eorum contractio omninò absolvatur? 2°. An non Palpitatio Auricularum posset pendere à citatiore Sanguinis ad Saccos venosos appulsu, inde trudendi in Auriculas, antequam absolvatur earum contractio? 3°. An non ex dictis posset explicari simultanea Ventriculorum, & Auricularum Palpitatio?

XV.

Ut visciditatis ratio plana fiat.

Notandum 1°, Remissiorem caloris gradum, quàm qui aquæ ebullienti insit, saltèm æqualem, Serum Sanguinis in gelatinam convertere.

Notandum 2°. Cuti Hominis integrâ sanitate, & anno trigesimo circumcirca constituti, inesse calorem, qui ad calorem aquæ ebullientis se se habeat, ut 16. ad 52. ut ostendit Thermometrum. Major sanè inest Sanguini.

Notandum 3°. Prædicti Hominis Arterias, sexagies intrâ minutum micare.

Undè sequitur. quod si quâ proportionem fit frequentior pulsus, eâdem proportionem augeatur calor (quod rationi absolum haudquaquam est, præfertim si illi eadem semper insit vis: Inest verò plerùmque major) calor prædicti Hominis, aquæ ebullientis calori æqualis erit, modò Arteriæ centum, nonaginta & quinque vibrationes intrâ minutum edant. Nam

$$16: 52:: 60: 195.$$

Febricitantium autem Arterias centum & viginti vibrationes intrâ minutum edere, sæpius observatum est. Non est ergò multò major ebullientis

aquæ, quàm febricitantium calor. Et hinc Pleuritico-
rum, morbisve inflammatoriis laborantium Sanguis,
fero viscidior, vel quasi concocto immixtus, in pa-
tellam educitur. Accedit magnum quod singulis inf-
tantibus fit, tenuiorum particularum dispendium.

XVI.

Crescente in dies hac visciditate, parca, vel fere
nulla fit fluidi Nervorum secretio, relaxantur fi-
bræ, laxique cutis pori, egredienti copioso, fri-
gido tamen, ob retardatum Sanguinis motum,
Sudori viam præbent.

XVII.

Quod si deficient omninò Spiritus, & humores
lentiori gressu circulentur; contractio Cordis de-
bilior fit, major opponitur Cordi resistentia, pe-
rit circulatio. Hinc mors.

XVIII.

Solutionis Februm ratio, sive solius naturæ vi-
ribus, sive medicamentorum ope curentur, mirâ
facilitate ex eadem doctrinâ deducitur. Etenim in
priori casu humores adauctâ quantitate, & veloci-
tate, ut superius demonstratum est, majorem vim
adepti (hæc quippe est rectangulum sub mole &
velocitate) in impactam vasis obstructis materiam,
majori ruunt impetu, hujus particularum cohæ-
sionem, repetitis, & frequentioribus ictibus tollunt,
eam

eam comminuunt, abreptisque gradatim particulis, omninò discutunt. In posteriori casu adhibentur remedia Obstructionibus tollendis apta, ut inferiùs patebit, ubi de horum actione.



CAPUT TERTIUM.

*Afferuntur varia Argumenta
Theoriam hanc confirmantia.*

I.

INVADUNT ut plurimum Febres post suppressam vel imminutam aliquam evacuationem solitam, & solvuntur nunc Sudore copioso, nunc Urinæ proventu, interdùm Diarrhæâ exortâ, vel consimili quapiam Crisi. Stagnante scilicet in Glandularum folliculis vel vasis humore, attrito, diviso, expulso, verbo sublatis Obstructionibus. Cum igitur suadeat ratio positis Obstructionibus, Febrem necessariò poni, monstretque experientia iis sublatis Febrem tolli; quis dubitaret asserere Obstructiones veras esse Februm causas?

II.

Secundum argumentum suppeditat clarissimus
E

Borelli de motu animalium Part. 2. Prop. 227.
 „ In cadaveribus inquit eorum, quos Febres jugu-
 „ larunt, nulla Sanguinis mutatio, notatu digna
 „ observatur; sed frequentissimè Pulmones inflam-
 „ mati, & aliquando gangrænati, aut Exanthe-
 „ matis conspersi reperiuntur. Frequentiùs verò
 „ Lyen induratus & schirrosus. Semper tamèn ob-
 „ servantur Glandulæ, aut duræ & schirrosæ, aut
 „ flavæ & lividæ, præcipuè in Mesenterio. Nec
 dubitandam Glandulis aciem oculorum fugienti-
 bus idem accidere cum causis obstruentibus mul-
 to magis pateant.

III.

Demonstratum est à clarissimo Pitcarne, in dis-
 fertatione de curatione Februm per evacuationes,
 citiùs, tutiùs, feliciùsque curari Febres, adauctâ
 excretionem cutaneâ, quàm aliis omnibus sensibili-
 bus simul adauctis, hoc ipso præcisè, quòd ea ex-
 cretio, cæteras omnes longè superet, h: e: quòd
 major, intrâ idem tempus, materiæ copia,
 per cutim, quam per cætera simul cola excerna-
 tur. Undè patet dari Plethoram in omni Febre.
 Hæc autèm in multiplici casu, nec à nimia quan-
 titate boni & laudabilis Chyli, in bonum Sangui-
 nem covenersi, nec à rarefcentiâ peti potest. Ergò
 ea est quæ imminutis aut suppressis evacuatio-
 nibus, vel quod idem est, obstructis vasis suc-
 cedit.

Nec parùm roboris habent ea quæ demonstravit
 doctissimus Bellini Capitibus tertio & ultimo de Fe-
 bribus.

VI.

Opinionem nostram mirificè illustrant, confirmantque, Amputationes, Vulnere majora, Fracturæ & Contusiones ingentes. His enim statim supervenit Febris, major vel minor, pro numero sanguiferorum per quæ impeditur Circuitus. Sed in his casibus aliud nihil fit quàm Plethora. Pone eadem vasa esse obstructa; peribit in iis, haud secus ac in prioribus casibus Circuitus, induceturque eadem & Plethora & Febris.

Supervenienti autem Febris, largâ vel sæpiùs repetitâ Sanguinis missione, non aliâ methodo immittitur, paccatumque humores motum recuperant, quod ex sublatâ Plethorâ unicè deducendum est.

Fateor quidem magnum dolorem posse Febrem inducere; cum omnis dolor stimulus sit, quem sequitur uberior fluidi nervosi influxus. Unde frequentior & major Cordis contractio. Sed nisi adaucta supponatur Sanguinis quantitas, debet citò cessare Febris; cum major influentis fluidi copia, singulis instantibus imminuta, brevi defectura sit.

Præterea dolorem concomitatur magna partis affectæ contractio (vide Bellin. de stimulis) quâ vasa, non nervea tantum, sed & sanguifera pariter angustantur, veraque fit utrorumque Obstructio, ut patet ex inflammatione doloris pedisse-quâ.

V.

In Febribus à frigore , gravis adest vasorum Cutis, Oris, Laryngis, Ventriculi, verbo earum omnium partium, quibus aër externus applicatur, Obstructio. Hæc sensibilis, & illius causam, non tantum expiscari, sed & digito indigitare facile est. Imò hæc Febres eatenus possunt adaugeri, ut parum vel nihil differant, Symptomatis, duratione, vel vehementia, ab aliis periculosioribus continuis. Undè nec parum lucis, nec parvi momenti argumentum Theoriæ nostræ accedit. Etenim ut Physici concludunt percussione esse causam occasionalem motûs, hoc ipso, quòd observentur casus innumeri, in quibus, non factâ præviâ percussione, non producitur motus, & alii casus innumeri, in quibus factâ percussione, producitur motus; nonne pari jure concluderent Medici, Obstructiones esse Februm causas, cum adsint plurimi casus, in quibus evidens Obstructio Februm producat majorem vel minorem, pro ipsius vehementia, aliique casus plurimi, in quibus non factâ Obstructione, non producitur; Præsertim cum de causis latentibus, per analogiam, ab aliis evidentioribus, eundem effectum producentibus ductam, ratiocinandum sit?

VI.

In iis regionibus, quæ Tropicos inter sitæ sunt, continuæ seu ardentes, quæ grassantur Febres, ab
acri

acri semper frigore oriuntur, vel vento admodum frigido, nimios, subitofque ardores excipiente. Hoc asserunt peregrinatores, qui aliam nullam Febrium, harumce regionum causam assignant, præter subitas aëris mutationes. En Nobilis, cujusdam ad amicum suum Doctorem Medicum scribentis verba. „ Qui à locis, inquit, Boream inter & Occidentem positus flat ventus, subtilis, admodum est, per totam hyemem, nec non & fervente æstate, calorem aëris minuit, sæpiùsque improvidis, incautisque colonis, qui vestes, scilicet inter versandas glebas deponunt, ardetes infert Febres“ Quod hoc modo fieri videtur. Excedente calore, dilatantur nimis vascula, quibus est immediatè contiguus aër, Cutanea nimirum, Trachealia, Bronchialia, Æsopaghi, Ventriculi & Intestinorum, fitque major & copiosior per ea secretio, Sanguine suis Particulis tenuioribus multum depauperato, sicciore facto. Interim tamèn imbuuntur, remolliuntur, laxantur, & Glandulæ locis recensitis positæ, & vasa quibus hæ donantur; quæ omnia spongiosa quasi facta, à superveniente frigore gelido, mirum in modum coarctantur, simulque cum liquoribus manantibus congelantur; estque eorum angustatio vel coarctatio, nisi malueris eam congelationem vocare, proportionata prægresso calori, & invadenti frigori junctis. Hinc obstruuntur ad truncos usque Arteriarum majores, longè saltem ultrà Glandulas, sanguifera, augetur Sanguinis quantitas, forsàn & qualitas vitatur, ut stagnantibus liquoribus solemne est.

Hinc facile patet ratio Febrium, subitaneas

aëris mutationes subsequens. Præsertim cum æstuantem calorem diurnum, nocturnum frigus gelidum excipit; ardores æstivos, pluvius nimbosusque Autumnus; vel molliorem hunc, cito pede premit glacialis Hyems, ut Practici omnes observant.

Neque frigus tantum, calori superveniens, Obstructiones parit, sed & hic illi insistens, eundem parit effectum ut manifestum est, dum quis membra frigore torpida, igni citius admovet. Et inde facilis est ratio Februm, aliorumque morborum inflammatoriorum, quos observavit Sydenhamus Londini annis 1665. & 1666.

VII.

Non in alia quapiam opinione videtur posse explicari, cur declinante Febre, secreti criticè humores adeò differant ab iis, qui naturaliter ex Sanguine per eadem cola derivantur. Hoc è nostra evidentè sequitur. Obstructis enim vasis, stagnant necessariò humores, quorum qualitates possunt propter moram, millenas pati mutationes.

Hinc ad examen aliarum opinionum quasi manu diducor.





CAPUT QUARTUM.

*Aliae Opiniones ad Trutinam re-
ductæ refelluntur.*

INTER plurimas, quæ passim feruntur de Fe-
bribus opiniones, duas tantum examini subjicie-
mus, ut potè celebriores, & vulgatiùs receptas,
duobus articulis tractandas.

ARTICULUS PRIMUS.

PRIMA OPINIO.

Febres oriri credunt Authores plurimi, à ma-
teriâ, quam vocant alii morbificam, alii fermentum,
veneni vices gerente, quæ vel in Corde existit,
& ratione mordacitatis Cor irritat; vel Sanguini
commixta, vias circulationis cum illo perle-
gens, gravia hæc quæ observantur Symptomata
producit.

Opinionem hanc, validis rationum momentis
jam debellavit Clarissimus Borrelli in suo de motu
animalium Tractatu, part. 2. proposit. 221. 222.
223. & 224. Quarum hæc sunt argumenta.

„ Non à foco vel fermento in Corde
 „ existente Febris accenditur.

„ Non accenditur Febris à Sanguine al-
 „ terato fermentatoque: Neque ob morda-
 „ citatem ejus Cor irritatum febrilem ex-
 „ candescientiam efficit.

„ Non accenditur Febris à Chilo alienæ
 „ naturæ à Sanguine, qui fermentationem
 „ ebullitionemque ejusdem Sanguinis in-
 „ ducat.

„ Experimentis comprobatur, quod San-
 „ guis alteratus à caliditate, putredine, vel
 „ ab admixtione Salium, aut Sulphuris Fe-
 „ brem non producit.

Rationum momentis quibus hæc summa capita
 suis locis probantur, sequentia liceat adjungere.

Non aliâ methodo curari potest vitium, quod
 toti massæ, permixta inducit corrupta aliqua ma-
 teria, quam vel efformando nova secretoria, qui-
 bus possit derivari; vel toti liquorum massæ sub-
 tractæ novam laudabilemque supponendo; vel de-
 nique secretoria vasa ita disponendo, ut vitiatam
 non aliam secernant materiam.

Primum ridiculum est.

Secundum, licet huic aliquid consimile, in mor-
 borum chronicorum, Luis venereæ inveteratæ,
 vel Strumarum curatione, Medici nonnulli, præ-
 fertim Humoristæ contendunt, in Febrium curâ,
 fieri, nemo ut credam existimabit.

Quoad tertium, perpendamus 1°. Quam sit ratio-
 ni in consentaneum, vitiatâ totâ humorum massâ,
 singulas corruptæ materiæ guttulas, vel particulas,
 simul

simul vel intra paucas horas eliminari : Uti fit in Febrium Crisibus. Gradatim operatur Natura, multumque in magnis effectibus temporis impendit.

2°. Undè vasis secretoriis, si non omnibus, saltem plerisque, diversa prorsus in statu naturali separantibus, ut eandem simul, morbificam puta, materiem secernant?

3°. Cur Criseos, non alio quovis tempore ita mutetur eorum dispositio?

His non aliter respondendum, Phœnomena hæc non aliter explicanda, quam vel suppositis miraculis, Veterum Sympathiis, Antipathiis, qualitatibus occultis, vel admittâ, quam nos stabilire conamur, opinione.

ARTICULUS SECUNDUS.

SECUNDA OPINIO.

Credunt alii Febres ortum debere materiæ cui-dam viscidæ tenaci, glutinosæ, in Stomacho, vel Intestinis genitæ, indè Sanguinem subeunti. Cui opinioni ansam præbuere, quæ in Vomitu rejiciuntur hujusce generis materiæ.

Ista Opinio hæc supponit.

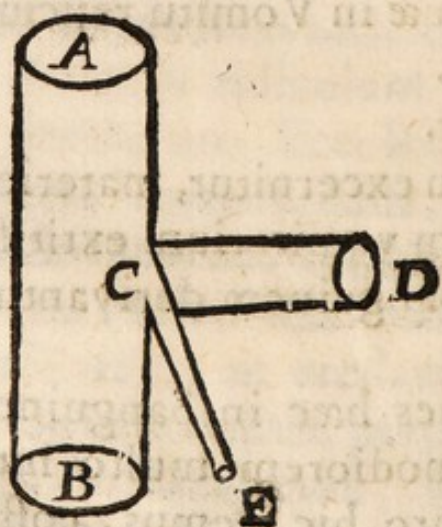
1°. Morbificam, quæ Vomitu excernitur, materiem in Stomacho, ante exhibitum vomitorium extitisse, cum cæteris, quæ indè in Sanguinem derivantur, materiebus.

2°. Posse fieri, ut materies hæc in Sanguinem traducatur. De priori commodiorem multò inter inferiùs dicenda locum nacturo hic silemus, posteriùs jam perpensuri.

Quicquid Sanguini extrinsecus introductum miscetur, vel per Lactea, vel per Absorbentia in eum transmittitur. Per Absorbentia autem, haud erit, ut credam, qui, materiem hanc venas subire, vel levitèr suspicetur. Ideoque de Solis Lacteis tota quaestio versatur.

Lactea, ductus sunt longi & perquam exiles, membranis adeò raris confecti, ut nisi Chylo, vel Lympha distendantur, inconspicui evadant. Enascantur ab Intestinis praesertim tenuibus, principiis exiguiis, hincque ad Mesenterii centrum, per ejusdem duplicaturam tendentes, singulis ferè passibus cocunt ad angulos acutos, iterumque secedunt; donec Glandulas hìc sparsim positas ingre-
diantur. E' quibus egressi, majoresque facti, sed pauciores in Cysternam lumbarem terminantur.

Eorum oscula ex se minima, Oculi aciem, non nudi tantum, verum & optimo armati microscopio fugiunt. Per musculosas tunicas transgrediuntur, & obliqua valdè in cavum Intestinorum viâ aperientur. undè major eorum angustia, ut patet ex subjectâ Figurâ.



A. B. Pars Intestini.

C. D. Vas Lactæum directâ in Intestinum viâ apertum.

C. E. Idem Vas Lactæum oblique hians in Intestinum.

Hæc ne sic disposita subire crederes glutinosæ, tenacisque materie partes, magno sibi nisu hærentes: An potius solam partem fluidiorem, solidiorem, albam à parte crassiore, ramosâ magis & cinericiâ, aut flavâ separatam?

Hoc quidem videretur suadere. 1°. Ingens tenuissimorum humorum, hic loci confluentium quantitas. Salivæ, humoris œsophagi, stomachalis, biliosi, pancreatici, intestinalis lymphatici, Peyeriani, & forsan nervosi, extremis Nervorum innumeris suppeditati, Chylum maximam partem componentium. 2°. Sequens experimentum à clarissimo Listero institutum.

Aperto juxta lineam albam canis vivi majoris Abdomine, extracta, quâ potuit solertiâ, intestina tenuiora expurgavit, compulsis scilicet premente manu in crassiora contentis. Per inflictum dein, extremo procul dubio Pyloro, vulnus, spiritum immisit, syphonis ope, tenuissimum, coloratum, copiosum; qui cum Lactea non subiret, manibus Intestina leviter compressit: Sed neque huic operi major multò erat successus. Ideoque confuto vulnere Intestini simul & Abdominis, reliquit sibi per horam unam vel alteram canem, sperans fore ut proprio Intestinorum motu peristaltico, immixtus liquor, Chyli adinstar, in Lactea propelleretur. Votis tamen eventus haud quam respondit. Apertis etenim denuò Intestinis, injectum reperiit spiritum, paucissimis per Lactea transmissis particulis.

Allata argumenta non te movent. Addam & demonstrationem.

1°. In Intestinis vera fit secretio, ut docuit Bellini prop. 4. de motu Bilis & 7. de Fermentis & Glandulis, totâ Intestinorum, præsertim tenuium longitudine, vices Arteriæ plicatæ, intortæ vel intertextæ; Lacteis hinc eductis, vices canaliculorum secretiorum; Cysternâ tandem lumbari, vices receptaculi communis agente.

2°. Testiculus humanus, ex eodem, prop. 5. de motu Bilis, est glomeramen filamenti arteriosi, trecentum amplius ulnas Florentinas longi.

3°. Testiculi involucris exuti altitudo est $\frac{1}{6}$ Ulna. Multiplicetur longitudo per altitudinem, habebis 4800. numerum plicarum.

4°. Fluidi secreti visciditas est in ratione reciproca velocitatis Sanguinis ad orificium ductus secretorii. Ex Wainright.

6°. Velocitas Sanguinis ad orificium ductus secretorii, est in ratione reciproca numeri plicarum convoluti ductus. Ex Bellini de motu Cordis.

6°. Ergo secreti fluidi visciditas est in ratione directa numeri plicarum convoluti ductus. Ex Wainright.

7°. Demus intestina tenuia esse octo ulnas longa, imò & plicari omni decimâ sextâ sui parte. Erunt plicæ 128. Tot tamen esse, vel tantam intestinorum longitudinem nemo credit.

8°. Demus celeritatem materierum ex Ventriculo extrusarum non superare velocitatem Sanguinis, Testiculi plicas ingredientis. Est tamen multò major.

9°. Demus insuper visciditatem secreti Seminis ipso secretionis instanti esse ad visciditatem materiae

riæ hujusce glutinosæ, quæ supponitur per Lactea transmitti, ut 1. ad 2. Est tamen juxta Leuvenoechium, Semen ipso secretionis instanti, ejusdem fere tenuitatis, ac aqua communis, proinde materie morbificæ decies saltem minus viscidum.

His positis habes tres terminos, viscositatem scilicet Seminis, numerum plicarum, quæ hunc viscositates gradum dant, & viscositatem materie morbificæ secernendæ. Quæritur quartus terminus, numerus scilicet plicarum, quæ posteriorem hunc viscositatis gradum dent. Terminum hunc facile invenies per regulam auream, in hunc modum. 1: 4800:: 2: 9600. ergo ut talis materia per Lactea secerneretur, deberent in Intestinis tenuioribus dari 9600. plicæ, vel quod idem est, deberent Intestina tenuia esse 600. ulnas Florentinas longa, h: e: septuagesies quinquies longiora quam supposuimus.

Quod si materie morbificæ viscositas esset decies major viscositate seminis, deberent Intestina tenuia esse 3000. uln, lōga, h: e: 375^{ies}. lōgiora quā supposuimus.

Demum si Intestinorum tenuium longitudo, sit quinque tantum, vel sex ulnarum, deberet illis addi canalus 2994. ulnarum, ut supposita materia secerneretur. Nam 1: 4800:: 10: 48000. Sed 48000. plicæ dant ulnas 3000. Hinc detrahito numerum ulnarum Intestinis tenuibus datarum, scilicet 6. habebis 2994. numerū ulnarum adhuc desideratarum.

COROLLARIUM.

Balsama, Therebintina aliaque viscosa medicamenta, leni Intestinorum & Ventriculi calore solvuntur in tenuem, aqueum fere humorem, eorumque partes magis spirituosæ tantum in Sanguinem, relictis viscidis, transmittuntur, H

CAPUT QUINTUM.

Medicamentorum Febris curandis Dicatorum Operationes & Effectus.

EA hic sola considerabimus remedia, quæ ipsa causæ antecedentis ablatio indicat. Hæc ad quatuor redigi possunt, Phlebotomiam nimirum, Vomitoria, Purgantia, & quæ Sudores & Transpirationem insensibilem movent.

Phlebotomiæ explicationi supersedemus, tum ne constitutos opusculi limites transgrediamur, tū quod Provinciam hanc nactus clarissimus Bellini ita ornaverit, ut neque dictis quidquam addere, neque dicta contrahere facile sit, ideoque sit.

ARTICULUS PRIMUS.

DE VOMITORIIS.

Vomitoria ea dicuntur, quorum vi contenta in Ventriculo per os rejiciuntur. Hæc autem ita agunt, ut vel solius Ventriculi contractionem cieant convulsivam; vel subitaneam ejusdem angustationem, à contractis convulsivè Musculis abdominalibus, & Diaphragmate; vel utramque simul. Possunt autem ad duas classes reduci; Eorum scilicet quæ Ventriculum haudquaquam ingrediuntur, sed vel

Sanguini commixta, vel partibus, quas inter & Ventriculum Sympathia reperitur, applicata, effectus suos præstant. Et eorum quæ deglutita in Stomachum topicè agunt.

Hæc in Februm curatione exhibentur, exhibitis sequentia observantur phænomena.

1°. Ingesto Vomitorio oritur Nausea, huicque non raro succedit statim ejectio. 2°. Percipitur aliqualis dolor, nonnunquam mordicans. 3°. Ingestum medicamentum, nulli prorsus, vel saltem paucae admodum diversæ materiæ commixtum sæpius rejicitur. 4°. Intercedit tamen, ut plurimum, tempus longiusculum, Vomitorium inter ingestum, idemque ejectum, vel primum vomendi actum. 5°. Finitâ prima ejectione quiescit diutulè Stomachus, doloris, molestiæ, fastidiique immunis. 6°. Invadit iterum vomendi necessitas, movetur Venter, fitque denuò quies. 7°. Atque ita deinceps sibi per intervalla succedunt Vomitus & quies; donec tandem omnis fastidii sensus extinguatur. 8°. Priores duo vel tres actus sibi insistant, sequentibus per intervalla sat longa factis, ut plurimum fortiores. 9°. Illis, medicamentum aliis confusum materiebus, his, ingesto fluido, aquæ v: g: tepidæ, vel sero lactis commixtus mucus, vel gutturæ humoris acris, fæcuginosi, vel ingrati admodum saporis, & nauseosi, diversi prorsus coloris, consistentiæ & saporis à sumpto remedio excernitur. 10°. Subducitur aliquando Alvus, præsertim si fortius fuerit Vomitorium, vel diutius manserit intra Venter iners. 11°. Inter vomendum

totum concutitur Corpus; nulla fere pars est, quæ non patiatur, convellatur, & finito Vomitionis actu erumpunt crassiores Sudoris guttulæ,

C O R O L L A R I A.

I.

DE B E T U R primario Vomitus stimulo quem producant Vomitorii particulæ. Quod alterius confirmatur Vomitu quem post haustos copiosius liquores, aliundè innocuos, patiuntur Homines integrâ sanitate constituti. Horum autem liquorum particulæ tales sunt, ut si in Ventriculo moram trahant, diversam facile induant figuram, evadantque acres. Vel illis parva inest stimulandi facultas, quæ quantitatis fluidi ratione multiplicata effectum fortitur. Vel si blandi admodum sint, distendendo aut premendo stimuli vices gerunt: Cum stimulus sit ille impetus, quo partes à naturali contactu dimoventur; sive cohærentes disjungantur; in contactum nitentes, vel ad eum positæ, ab invicem divellantur, omninò separentur, sive premantur solum vel inflectantur.

II.

Perseverat Vomitus per vices sæpius iteratus stimulo materiæ morbificæ, quæ ipsis vomendi actibus excernitur. Pronum enim est conjicere stimulantibus Vomitorii particulas, primis conatibus excuti,

enti, abripi, ac divelli per vim vehementis & copiosi Vomitus, totum Ventriculum exprimentis undique, & abluentis, abstergentisque penitus allapsu vomendi humoris. Si penetrare dixeris particulas, harereque inter villos membranæ Ventriculum succingentis: Quæro cur non exprimantur, vel saltem cur per intervalla tantum stimulent; per intervalla quippe instat Vomitus? Si in villis perseverare nisum ad contractionem: Quæro cur post aliquot ejectiones extinguatur (cessat enim vomitus) ille nisus, nisi aqua tepida, vel aliud hujuscemodi fluidum ingeratur: Cur eo ingesto perseveret? Aqua forsan tepida mole sua Ventriculum distendit. For-
 san potius (& hoc quidem crediderim) fortis muna-
 gna agit, vasa Glandularum excretoria laxat, materiem Glandulis concretam, spissam, viscosam, difficilius mobilem diluit, attenuat, aptiorem quæ excernatur, reddit, verbo ex ipsis elicit. Hæcque in Ventriculi cavo collecta, novum parit stimulum. Si aqua frigida fuerit vel calida, eademque quantitate sumatur, Vomitus haudquaquam renovat.

III

Tota, quæ Vomitu excernitur, morbifica materia, Ventriculo ante exhibitum Vomitorium haudquaquam extitit. Aliter enim. 1°. Cum ex supradictis, materia hæc stimulante vi polleat, & per se Vomitus pariat, expressis Vomitorii particulis; ejicerentur è Ventriculo contenta, nullo exhibito medicamento, quod non tantum non necessarium esset, sed potius noxium. 2°. Vel saltè Vomitus

continuus esset, donec tota exanthlaretur. 3°. Primis ejectionibus Ventriculus, vel suæ contractionis vi, abstergitur. 4°. Neque propriæ tantum contractionis vi, coarctatur Stomachus (præsertim in violentiori Vomitu) pellunturque in Oesophagum contenta: Accedit insuper contracti primo Diaphragmatis & abdominalium dein Musculorum energia, ut facili experimento demonstravit Academia nostræ dulce decus, Illustrissimus Dominus CHIRAC. 5°. In alia opinione reddi nequit ratio diversi, diversorum Vomitoriorum effectus: v. g. cur Antimonialia majorem, aqua tepida minorem hujusce materiæ copiam eliminant. Nam cum utraque Vomitum cieant, & evomenda materies in Stomacho contineatur, ut æqualis producat effectus, hoc unum requiri videtur, scilicet ut ab utrisque eadem numero ejectiones producantur, singulisque eadem insit homologè vehementia. Fit autem hoc, si sumptæ utrorumque quantitates sint in ratione reciproca, facultatis eorum vomitoria. Diversi tamen prorsus sequentur effectus.

IV.

Recepti Ventriculo Vomitorii particulae ulterius solvuntur, & sive proprii vehiculi, si detur, sive hujus simul & succi stomachalis beneficio, ubique cavitatis raptæ, parietibus applicantur. Infiguntur aliæ fibris, aliæ emissariorum, quibus Glandulae in Stomachum aperiuntur, osculis; conduntur plicis istæ, illæ glutinis ad instar lateribus adhærent: Reliquæ fluido innatantes, vel contentis crassiori-

bus permixtæ, proprio hic & illic ruunt in fibras impetu (idem autem est particulas in fibras, vel fibras in particulas impetere, idemque pro ratione vehementiæ effectus contingit) Hinc innumera simul puncta extra situm naturalem pelluntur : Inde inæqualis influxus, fibrillarum contractiones, ut pulsa locis puncta restituant, eoque majores, quo longius puncta, è situ fuerant remota; Ventriculi Spasmus, Glandularum & excretoriorum pressio & evacuatio. Adde quod excretoria antea constricta, particulis medicamenti vim cunei agentibus, dilatantur, contentæ materiæ viscidioris & obstruentis particularum cohæsiones tolluntur. Hæc majorem adeptæ fluxilitatem, per aperta effluens vasa, faciliorem retro appellenti fluido ingressum cedit, novum hoc proritat.

Neque cessat ab expressis Vomitorii particulis, fluidi, vel materiæ potius morbificæ, ex emunctoriis effluxus. Imo liberior fit & copiosior; cumulatæque materia usque eò retinetur, donec stimulis, primo Ventriculi, & dein per Nervorum consensum, Musculorum abdominalium & Diaphragmatis fibris, horum convulsiva excitetur contractio, quam quies excipit, collectâ de novâ materiâ iterum turbanda. Sicque sibi fiunt alterna Vomitus & quies, donec tandem effluens materia ulteriori stimulo careat, vel ulterior copia è Glandulis nequeat elici.

V.

Dilabuntur sæpe in Intestina aliquot Vomitorii

particulæ, quarum actio rarissimè ultra primas vias extenditur. Hæ dissolvunt fæces, fibras Intestino-
rum irritant & Catharsim movent leniorem.

VI.

Frequentius, celerius, validiusque, dum fit Vomitus, contrahuntur singula corporis vasa; sed imprimis quæ Musculorum textum ingrediuntur. Contentum fluidum agitur, attenuatur, citatori gressu antè propellitur, majori momento in Obstructiones, si quæ adsint, fertur: Hæ in integrum tolluntur, vel saltem parum Naturæ præstandum relinquitur. Idem dicendum de Glandulis, non primarium tantum viarum, sed & reliquarum Corporis partium, præsertim cutis, ut ex crassioribus Sudoris guttulis, sub finem cujuslibet vomendi actûs erumpentibus patet.

VII.

Cur in Febribus à gula vel à frigore, tanti usûs sint tantique successûs Vomitoria: Illis Ventriculus & Intestina; his præter Ventriculum & Intestina ab acri frigore minus secunda, tota Corporis peripheria mali sedes est. Hincque clarum fit, cur tempestiva Vomitus Febri sæpius occurrat.

VIII.

Vomitoriorum particulæ exiles sunt rigidæ, duræ, solidæ, angulosæ, tenaces & resinosæ. Ultimum de Ipecacuanhâ, radice Brasiliensi verum esse, extra-
du-

bium posuit Dominus Bolduc, Pharmacopola Parisiensis. Griseæ, inquit in Ephemeridibus Societatis Regiæ Parisiensis anni 1700. uncia octo, menstrui sulphurei, spiritus vini scilicet probe rectificati, auxilio, dederunt drachmas decem resinæ: Reliqua quantitas, menstrui aquosi, scilicet aquæ pluviae, auxilio, dederunt extracti Salini uncias duas. Subnigræ verò uncia octo, mediante priori menstruo, dedere resinæ drachmas sex: Reliqua quantitas mediante aquâ pluviae, dederunt extracti salini drachmas sex. Superstes utrique extractioni quantitas ponderabat, Griseæ, uncias quatuor, Subnigræ uncias sex. Et in Ephemeridibus anni 1701. asserit extractam resinam, potentius multò, radice ipsâ vomitionem ciere, paucâ aut nullâ relictâ in recessu astrictione; salinum verò extractum Diuresim movere, & blandam Catharsim, sine ullo fastidii sensu, verbo vim radice specificam, Dysenteriae medendi, retinere.

IX.

Vomitória minus comitatur periculi quàm alia remedia interna, saltem plurima. Hæc Sanguini miscentur, particularum cohæsiones promovent, tollunt, mutant, ignotos plures effectus producant, canalibus volvuntur angustioribus, debilibus, tenuiori fluido repletis. Illorum actio intra primarum viarum, canalis scilicet tortuosi ab Oesophago ad Anum usque protensi, confinia terminatur: Cavitate proin latiore, parietibus datâ firmioribus, & in viscidiores, crassioresque humores operantur.

Neque obstat rumpi nonnunquam capillaria sanguifera. Incusandus in hoc casu Medicus, qui vel Sanguinis missionem, ut deceret, non præmiserit; vel remedium ægri viribus non accomodaverit. Remedii enim cujusvis energia debet esse in ratione composita virium ægri, & periculi morbum comitantis.

ARTICULUS SECUNDUS;

DE PURGANTIBUS.

Purgatio, quam Græci dixêre Catharsim, est excretio per Alvum eorum quæ ex aliqua Corporis parte, per Intestina fluere ac devolvî possunt. Qualia sunt, 1°. Aër, Saliva, mucus Oris, Membrana pituitariæ & Oesophagi in Ventriculum dilapsa. 2°. Cibi & potûs reliquiæ. 3°. Humor gastricus & intestinalis, atque horum mucus. 4°. Succus Pancreaticus & Bilis utraque. 5°. Fluida quævis in massa sanguineâ contenta. 6°. Lympha aliive humores extravasati, receptaculis collecti.

Medicamenta, quorum vi hæc excretio fit. purgantia dicuntur, & formâ solidâ exhibentur, vel formâ fluidâ. Ingestis hæc succedunt. 1°. Cardialgia, nausea & ructus cum obscuro Ventriculi dolore. 2°. Ingentes sed vagi per Abdomen dolores, borborygmi, calor & intumescencia infimi Ventris. 3°. Pulsus validior & frequentior, cum calore totius Corporis & siti adauctis. 4°. Dejectiones stercorosa, mucosa, spumescences, copiosæ,

aqueæ, cum Ventriculi reliquique Abdominis levamine. 5°. Debilitantur vires, genua labant, totus Homo languet.

COROLLARIA.

I.

PURGANTIA operantur in Ventriculo & Intestinis, eorumque particulæ fibras irritant, haud dissimili modo ac dictum est superius, de particulis Vomitoriorum.

II.

Acutior multò sensus inest fibris Intestinatorum, quàm Ventriculi. Quod tribuendum puto. 1°. Vi quâ in eas impingunt majora ciborum frustula solidiora, viâ perpendiculari delapsa, fibrarum Oesophagi contractione trusa, forti Diaphragmatis & Musculorum abdominalium actione pressa, volutata, & ad omne visceris punctum acta. 2°. Reperitis partium vicinarum ictibus. 3°. Diuturniori alimentorum hic, ratione positionis, figuræ & capacitatis Stomachi, moræ. 4°. Affrictui forsan fibrarum mutuo. Undè premi, relaxari, atteri, obtundi eas quis non videt?

III.

Rarescunt tum Ventriculi, tum Intestinatorum con-

tenta, & oscillatorius fibrarum motus augetur.

IV.

Accelératur Sanguinis circuitus, aliæque secretiones imminuuntur, quandoque supprimuntur. Primum, quòd stimulata ubique vasa humores validius propellant: Forsan & ipsæ purgantium particulae, humorum particulis solidiores, & proin capaces majoris motûs, humores, quibus ut inferius probabitur, miscentur, validius atterrunt, antrorsum agunt. Secundum, quòd fluida eò semper vergant, quò minorem inveniunt resistantiam. Tollitur autem resistantia versus Ventriculi & Intestinorum Glandulas, & quæ in ea hiant vasa excreroria, crebrâ validâque irritatione lacessita, emuncta, expressa, dilatata. Hinc obortâ purgatione, Perspiratio, Saliva, Urina parca emittitur.

V.

Præter copiosam excretionem per Glandulas Intestinales & Ventriculi, ductum pancreaticum & choledocum, quâ fœces remollescunt, viaque lubrica fit; augetur motus Intestinorum peristalticus, simul & partium respirationi inservientium. Primum, ex velocitate quâ materiæ excernuntur, & doloribus, quibus æger cruciatur. Secundum, ex fœtu, Utero materno constituto Alvum non deponente, (nisi ruptis membranis aërem hauriat & hinc est quod matrem defœdet) inspiratione magnâ, longâ, Abdominis constrictione in iis, qui alvum etiam natura-

turaliter deponunt, frustra^{que} sperato in morituris;
vel Syncope laborantibus*, patet. * *purgationis effectus*

VI.

Purgantia agunt in massam humorum, eosque solutos in Intestina copiosè derivant; ita tamen ut bonæ pravæque indolis particulæ indiscriminatim educantur. Etenim 1°. Quis posset sibi in mentem inducere, reperiri simul in Intestinis & Ventriculo, quæ decem, aliquando quindecim dejectionibus excernuntur? 2°. Vel unicâ Purgatione detumescunt œdematosi pedes. 3°. Cathartici eliminantur Ascitorum aquæ. 4°. Si Purgatio frequentior fuerit & validior, marcescit & extenuatur æger, inediâ quasi confectus. 5°. Cathartici curantur quotidie morbi, tollitur ut aiunt veteres Cacoehymia, h: e: prava eliminantur fluida. His tamen nemo unquam dixerit vires foveri, conservari; ideoque nec illorum secessu deberent imminui.

VII.

Plures Purgantium particulæ in Sanguinem transmittuntur, Lacteorum aliæ, aliæ Absorbentium viâ. Quod mirum in modum confirmant, imo demonstrant, 1°. Qui emittitur aliquando copiosus Sudor, aliquando copiosa Urina, quæ non rarò tingitur; præsertim si exhibitum fuerit Rhabarbarum. 2°. Excitata in lactante puero Catharsis, cujus nutrici catharticum exhibitum fuit.

VIII.

Vomitoria & Purgantia eadem pollent facultate graduque tantum differunt. Nam 1°. Purgantia majore dosi exhibita, vel minus diluta, Vomitus excitant, & Vomitoria magis diluta purgant. 2°. Si Catharticum fortius sit, vel æger debilior, fit Vomitorium. 3°. Debilius Vomitorium Anum subducit: Idem præstant ex Vomitorii particulae, quæ in Intestina, inter vomendum detruduntur. 4°. Idem remedium v: g: Vinum emeticum, aut decoctum Tabaci, si ore sumatur, Vomitus, si sub enematis formâ injiciatur, Catharsim ciet. Quæ effectus diversitas hoc modo videtur explicanda.

Si Medicamentum (sive ex Purgantium, sive ex Vomitoriorum familia petatur) ejus sit energiae, ut vellicet statim, stimuletque fortiter Stomachi, fibras, Glandularum orificia dilatat, contentamque materiem fluxiliorem reddat; fit Vomitus. Stimulum quippe fortiorem, fortior excipit contractio. Stimulus autem in hoc casu universalis est, vel ubique visceris fit (raptis ut superius animadverti, in omnem sensum medicamenti particulis) & proinde contractionem excitat universalem, quâ Pylorus fibris numero plurimis, validis, sibi que confertim appositis donatus occluditur, versus orificium superius ratione manipuli crassi, partem Stomachi superiorem inter duo orificia positam occupantis, elevatus, adducitur, tota Ventriculi cavitas coarctatur, complicatur simul, fundum superiori parte mobilius sursum contrahitur, contenta premuntur,

& quasi impulsu emboli in Oesophagum propelluntur per Os excernenda.

Si is fiat stimulus, qui motum naturalem Stomachi augeat, truditur in Intestina medicamentum, unâ cum solutis materiebus, quæ in Ventriculo continebantur. Cumque horum fibræ (ut monui) acutioris sensus sint, in validiores & frequentiores contractiones trahuntur, adhærens parietibus mucus excutitur, abraditur, extillans compressis Glandulis humor, vias lubrefacit, fæces particularum medicamenti actione solutas fluxiliores efficit, adauctus peristalticus motus in Rectum omnia agit, partiumque respirationi inservientium pressio per Anum eliminat.

Nec in alia opinione concipitur quomodo diversa hæc medicamenta, eosdem aliquando, aliquando diversos in eadem parte effectus producant. Ore enim sumitur utrumque, & per Oesophagum in Ventriculum dilabitur, parietibus ubique iisdem applicatur, in easdem agit Membranas, Fibras, Glandulas.

Quæ Sanguinis massam subeunt fortioris Cathartici particulæ, humores attenuant, partium cohesiones tollunt, novas pariunt, effectus plures ignotos præstant, vasorum fibras irritant, circuitum, & decurrentis Sanguinis in oblatas resistentias vim adaugent. Hinc solvuntur, comminuuntur, quæ in plexibus arteriosis, & complicatis vel flexuosis Glandularum vasis, reperiuntur Obstructiones, quæque eas efformarunt viscida, tenacia, per ductus choleodocum & pancreaticum, aliosque excretorios in Intestina hiantes, cum fluidioribus plurimis devol-

vuntur per Anum eliminanda.

Ex dictis sequitur. 1°. Commoda Purgationis esse expurgationem excretoriorum, & reserationem Glandularum Ventriculi & Intestinatorum; sed imprimis Intestinatorum, aliorumque Corporis vasorum, cum activæ sint & exiles Catarthicorum particulae.

2°. Multum tamen periculi fortiolem comitari, ratione mutationum, quæ Sanguini accidunt; Undè possent Obstructiones multiplicari.

3°. Periculosiorem esse Purgationem, saltem vehementiorem, vel Vomitione vel venæ Sectione. Primum ex dictis superius de Vomitoriis constat. Alterum ex iis quæ demonstravit Bellini de missione Sanguinis, clarum est. „ Quia inquit quicquid est „ suspitionis in missione Sanguinis, ad solam fermentationem non naturalem, quæ possibilis per ipsam est in reliquo Sanguine, redigitur; & hoc „ uno de nomine periculo non vacat. Si igitur hujus mali suspitione careret Purgatio, illa potius „ adhibenda esset, quàm venæ Sectio, cum Purgatio ejus loco cæteroquin esse possit. Sed res è „ converso se habet. Suspicio enim ejus mali à missione Sanguinis, est suspicio rei possibilis, non tamen necessario conjunctæ cum qualibet missione Sanguinis. In Purgatione autem necessarium est „ Sanguinem solvi à naturalibus cohaesionibus, seu recedere & dimoveri à sua compositione. In Purgatione igitur periculum erit certum, in venæ sectione dubium, h: e: erit Purgatio venæ sectione „ periculosior.

ARTICULUS QUARTUS.

DE REMEDIIS, QUÆ AUGENT
Excretionem Cutaneam.

Excretio cutanea duplex est; Altera madoris conspicui, altera vaporis formâ exhalat. Hæc Diaphoresis, vel transpiratio Sanctoriana dicitur, quæque eam movent remedia nuncupantur Diaphoretica. Illa Sudor audit, quem Sudorifera, vel ut aliis placet, Hydragoga eliminant.

Assumpta hæc, gradu tantum actionis diversa, subsequuntur pulsus plenus, validus, frequens; calor intensus; Faciei rubedo, & Cutis mador. Non operantur verò in Stomachum, vel Intestina

COROLLARIUM.

Medicamenta hæc sunt partium tenuium, exilium aliquatenus rigidarum, minus tamen quam sint Purgantium, vel Emeticorum. Humores movent, solvunt, attenuant, divisam Lympham sui juris faciunt, & ad peripheriam Corporis uberius derivant. Hinc laxantur vasa, diluuntur, dissolvuntur contenta; verò tolluntur Obstructiones.

Diaphoreticorum particulæ exiliores, difficilius tamen solubiles creduntur particulis Sudorificorum.

Conjectura hæc videtur confirmari ex eo quod,
1°. attenuatio Sanguinis successivè in Diaphoresi, subito in Sudatione fiat. 2°. Animalium partes Sudorem, mineralium transpirationem insensibilem, ut plurimum excitent.

M

Commoda & successum horumce remediorum plana reddit clarissimus Pitcarne, dissertatione de curatione Februm, quæ per evacuationes instituitur. Demonstrat quippè Febres eó faciliùs, citiùsque curari, adauctâ Perspiratione, quam adaucto fluxu alvino, quò cutanea secretio excedit eam, quæ fit per Intestina. Hujus autem ad illam ratio est, ut 4. ad 48. vel quod idem est, ut 1. ad 12. ex Sanctorii Aphorismis 4°. & 59°. Sectionis primæ. Undecies ergo major spes affulget curandæ Febris per Perspirationem, quam per fluxum alvinum; ideoque si quâlibet die Alvum in statu naturali semel deponeret Homo, idemque dein corriperetur Febre, cui debellandæ sufficeret duplicata Perspiratio: Adhuc ut eadem Febris alvino fluxu sanaretur, requirerentur viginti quatuor dejectiones intra diem. Quod si decupla requireretur Perspiratio, requirerentur 120. dejectiones alvinæ.

Sin vero determinatam Aphorismo X. Sectionis tertiæ rationem, inter excretionem alvinam, & transpirationem insensibilem admittamus, haud sufficient 120. dejectiones, requirerentur 140. nam

$$1: 14:: 10: 140.$$

Inde tamen haudquaquam concludimus præscribenda esse statim hujusmodi remedia, non præmissis aliis evacuationibus. Imò potius contendimus Febres exinde adaugendas. Obstructiones quippe tunc (initio scilicet Febris) majores, majorem occupant Arteriæ sive contortæ, sive in plexus reticulares efformatæ, longitudinem, nimiamque afferunt hisce medicamentis resistantiam; quæ per directiores Arterias, cæterasque liberas provoluta,

divisum tantum naturale Serum abripiunt, Sanguinemque efficiunt tenaciorem crassiolemque, Obstructiones compactiores, Febrem intensam, malum majus.

E' contra verò minutas valdè, five circulantis Sanguinis impetu, five aliis superiùs expositis auxiliis, Obstructiones extremis jam vasis hærentes, exhibita (in declinatione scilicet Febris) remedia hæc faciliùs tollunt: Solutis particulis vel è Corpore statim eliminatis, vel in continuas Venas adactis, ut ulteriori circulatione attritæ excernantur.

C O R O L L A R I A.

I.

PRÆMITTENDA est cæteris in curandâ Febre continuâ, auxiliis, Sanguinis missio larga, ex ampliori Venâ, per amplius emissarium; tum ut removeatur causa morbi, tum ut præcaveantur excitandi Vomitus incommoda. Demonstravit quippe Bellini 5. & 6. de missione Sanguinis Propositionibus, „ Venam in omni morbo „ esse secandam in quo aut minuenda quantitas, „ aut augenda velocitas Sanguinis, aut refrigerandum, aut humectandum, aut aliquid hærens vasis dimovendum, atque abripiendum.

II.

Proximum est cieri Vomitus, præsertim si Fe-

bris ingluviei, vel frigori natales debeat. Purgatio hunc comitetur, vel cito pede subsequatur. Fortior tamen non fit.

III.

Ultimum sed certissimum Febris auxilium à Diaphoreticis, declinante Febre, præscribendis petendum.

E R G O,

FEBRIS CONTINUA AB OBSTRUCTIONIBUS.





D. CAJETANO
AZZOPARDO,
PRIMAM APOLLINAREM LAUREAM
CONSECUTURO.

DUM Naturam omnem, & cunctarum femina rerum
Scrutatur labor humanus, dum singula pandit,
Cœlumque, Orbemque, atque alti regna humida Ponti,
Doctam inter turbam quoque te rapit ardor honestæ
Laudis, & arcani trahit in Miracula Mundi,
Et dudum ignotis jubet addere lumina rebus.
Nec te pœniteat Febrium cognoscere causas,
Atque graves Medicis morbos compescere Lymphis.
Quisquis erit labor ille, Deus, si credere dignum est,
Idem, qui magno lucem largitur Olympo,
Haud Frustrâ has Artes coluit, morbisque malisque
Obstitit, & sævas jussit mansuescere pestes.
Tum primum occultas plantarum discere vires
Inceptum, & vitam trahere ex medicantibus herbis;
Jussa salutiferos tum reddere gramina rores,
Quæque altis penitus sylvis, quæque amnibus udis
Nascuntur; Malvæque, Patrique sacerrima Phœbo
Salvia, & ignavo fœcunda Papavera somno.
Sint bello insignes alii & discordibus armis,
Mitto equidem, insanum decurrant puppibus æquor;
Nomina sideribus faciant, studiisque pererrent
Suspendumque globum Terræ, & spatia ardua Cœli,

Tu sequere egregias, opera inter talia, curas
Usque animo: hæ tibi sint artes, imponere fatis
Jura, morasque graves instanti obtendere leto,
Atque manu medicâ fugientem sistere vitam.
Sic tibi Naiades nostræ, nemorumque Sorores,
Quæ medicos nôrunt usus, artemque medendi,
Collectas herbarum animas succosque potentes
Suppeditent. Sic Tartaream petat umbra paludem
Ratior Arte tuâ, & fractis mors improba telis
Vana fremat, febribusque queratur inermibus iras
Degeneres flecti, atque graves mitescere morbos.
Denique sic quando ipsa suum det inertibus umbris
Victorem heu! paritèr victrix, penitùsque necesse est
Ditis adire domos stygii, & loca noctis opacæ,
At saltèm, Elysio in magno, doctam ordine gentem
Discere, & egregios dabitur cognoscere manes,
Pœonaque, Hyppocratemque, Dioscoridemque, tuumque
Bellinum; quibus ipse, fides si vatibus ulla est,
Mûnera præ reliquis sua credidit æquus Apollo,
Letalesque dedit morbos mortalibus ægris
Pellere, & invitas de corpore cogere pestes,
Artibus his îsdem, fatique polentibus herbis.
Tum nemore in gelido, aut secreti ad fluminis undam,
Morborum causas, non ultrâ obnoxius illis,
Exquirens, penitùs cernes longo ordine fœbres
Ire tuas Orbem in miserum, sortemque quereris
Infandam, atque graves hominum miserabere casus.

JOSEPH. PHILIPPS ANGELUS.

Art. Mag. & Med. Cand.

